

El tren, la vida i el cinema: Hitchcock

Antoni Serra

*É o teu dom:
Perpetuar
Cada hora da vida
Num poema.
Miguel Torga.*

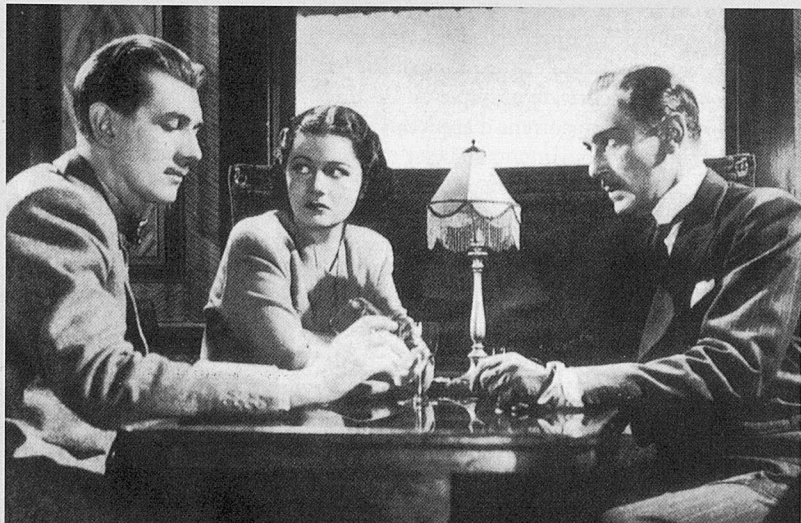
Senyors, senyors, amics, això és el que succeeix —des d'una perspectiva diferent, lògicament— en el film d'Alfred Hitchcock que, després d'aquestes paraules de presentació o d'introducció, sens dubte innecessàries (però el diable és generós amb els incrèduls i heterodoxos), tot seguit passareu a veure. Un film en el qual el tren és, malgrat la trama argumental i els mateixos intèrprets de carn i os (dissimulats, la carn i l'os, pel cel·luloide), el vertader protagonista. L'essència de la mateixa pel·lícula... Un tren, l'express, que com el poema de Torga alberga l'hora i un poc més de vida cinematogràfica.

El tren —i ja perdonaran la meua insistència— és un element consubstancial de la cinematografia. I de la vida, fins i tot de la mort... O sigui, el tren com a principi i fi de vida i de mort, màgia vibrant de velocitat que sempre és present, i urgència inajornable. Jo, no m'avergonyesc de confessar-ho, som un enamorat del tren i, sobretot,

d'un tren que ja ha desaparegut i que és història:

el tren de màquina de vapor. O sigui, el tren que feia fum pels quatre costats, que deixava ennegrits de carbonissa els viatgers, com el del Pla. Qui no recorda el vell tren del Pla! Perquè el tren és la vida —

lliure, incrèdula, un poc anàrquica— en les més diverses dimensions, en el tren —el real i també el de les il·lusions, no cal menysprear-lo— hem fet l'amor, hem fet plans de futur, hem realitzats algun àpat en el cotxe restaurant excessivament higienitzat, hem dormit en lliteres que semblaven transportar-

Alfred Hitchcock

El tren —i ja perdonaran la meua insistència— és un element consubstancial de la cinematografia. I de la vida, fins i tot de la mort... O sigui, el tren com a principi i fi de vida i de mort, màgia vibrant de velocitat que sempre és present, i urgència inajornable

nos a la llibertat, hem creat intrigues, hem viatjat amb cordes de presos custodiats per guàrdies civils amb tricor ni i capotes a ran de turmell (a l'època franquista, tampoc tan llunyana), hem fet negocis (alguns, fins i tot tèrbols), ens hem emborratxat i planejat algun crim (la Highsmith de la mà de Hitchcock, recorden?), hem creat espais de distància i d'aïllament... què no haurem fet en el tren!

I tot això, què és, si no és vida activa i dinàmica? Per tant, cinema viu i trepidant.

Qui és capaç d'imaginar el cinema sense el tren? Un cinema orfe de tren? Impossible. Fins i tot la gran filmografia del *western* —podeu incloure tots els noms màgics que vulgueu: Ford, Mann, Zinnemann, Walsh, Daves, etc., fins arribar als mateixos Germans Marx— no té sentit sense el tren.

Com ho és tot, el tren, a *The Lady Vanishes* (traduït al castellà com *Alarma en el Expreso*). Un film d'Alfred Hitchcock de l'any 1938 o sigui, de la primera època del creador del *suspense* o època anglesa, si vostès ho volen així. No és, aquesta, una de les pel·lícules que més m'interessin de Hitchcock. És clar que no, perquè no té la força, la dimensió, la grandesa d'altres films com *La finestra del darrera*, *L'home que sabia massa*, *Marnie* o *Vertigen*, per exemple. No sé si es podria considerar un Hitchcock de segona dimensió, però tampoc es trac-

ta de fer el joc a la societat competitiva —tan nord-eamericanitzada i hamburguesada, per altra part!—, ja que és un Hitchcock i en tot Hitchcock, amb major o menor categoria, més o manco genial, hi ha sempre un creador cinematogràfic amb prou intel·ligència. Fins i tot algun comentarista cinematogràfic modern, com Manuel Rotellar, ha dit i escrit que *Alarma en el Expreso* "sigue teniendo urgencia como cine de intriga i de misterio". I tot seguit va més enllà i afegeix que Hitchcock va aconseguir, en el film esmentat, "una de las películas más maduras e intemporales de su filmografía". Tal vegada sigui una exageració, però és una opinió tan vàlida com les altres. Jo no puc dir, per la meua part, com apassionat i passional "visionador" de pel·lícules de tota època i casta, a més d'excrític de cinema, que estigui d'acord radicalment amb les paraules de Rotellar, ja que *Alarma en el Expreso* mai m'ha entusiasmat —ni ara, ni abans— excessivament, però tampoc és un film menyspreable, ni prou fer-hi. No, en absolut. És una pel·lícula discreta i, alhora, divertida. I punt. Té una forta càrrega d'intriga, maneja prou bé els actors i actrius (a pesar que a estones semblin de cartró pedra), com Margareth Lackwood, Dame May, Michael Redgrave i un actoràs pel qual sempre he tengut debilitat, Paul Lukas, a més de sistematitzar magistralment l'espai (l'interior d'uns va-

gons de tren) i el temps (un recorregut amb hora límit en un país imaginari, però que qualsevol pot posar-hi nom). Aquesta virtut ja la va exposar, i fa molts d'anys, Àngel Zúñiga (pensau que va morir el 1994) quan va dir que Hitchcock era el "maestro en la utilización del tiempo y el espacio cinematográfico". La qual cosa és perfectament demostrable, certa i inequívoca a *Alarma en el Expreso*.

Després, amics meus, hi podeu incorporar totes les cabòries imaginables i inimaginables que es vulguin. Començant per l'any de realització d'*Alarma en el Expreso*, 1938: Guerra Civil (perdó, *incivil*) d'Espanya, situació prebèl·lica mundial, creixement alarmant i espantós del nazisme, els bàrbars mussolinians de les "camises negres" a Itàlia, tensions entre fronteres, Polònia com a víctima de Hitler després de les annexions d'Àustria i dels Sudets, democràcies debilitades, augment vertiginós de l'espionatge... Tot el que vulgueu! La pel·lícula és tot això i molt més, vida, mort, crispació, violència i una certa habilitat per manejar la intriga.

Però el film, com deia al començament, és sobretot el tren (l'element consubstancial i ineludible del tren).

El tren de les nostres vides, certament; i de les de vostès també, amics meus.

I ara ja vos deix amb la màgia en blanc i negre d'Alfred Hitchcock.

El cinema de veritat comença! ■

